

УДК 373.5-044.227:62/64]:37.091.313

DOI <https://doi.org/10.33989/2519-8254.2026.19.363596>

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-0553-4277>

ORCID <https://orcid.org/0000-0003-0017-9496>

ORCID <https://orcid.org/0000-0001-5174-6492>

ПРОЄКТНО-ТЕХНОЛОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ У ПРОФІЛЬНІЙ СЕРЕДНІЙ ОСВІТІ

Валентина Титаренко,

докторка педагогічних наук, професорка,
професорка кафедри теорії і методики технологічної освіти;
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка;

Наталія Назорна,

кандидатка педагогічних наук,
асистентка кафедри теорії і методики технологічної освіти;
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка;

Олексій Дебре,

доктор філософії, асистент кафедри теорії і методики технологічної освіти;
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

У статті розглянуто проєктно-технологічну діяльність як системоутворювальний компонент профільної середньої освіти, що забезпечує перехід від знаннєво орієнтованої моделі навчання до діяльнісно-компетентнісної підготовки старшокласників. Обґрунтовано актуальність дослідження у контексті впровадження компетентнісної парадигми, профілізації старшої школи та посилення ролі технологічної освітньої галузі як простору для професійного самовизначення здобувачів освіти. Метою роботи визначено теоретичне уточнення сутності проєктно-технологічної діяльності у профільній середній освіті, з'ясування її місця в структурі профільного технологічного навчання та окреслення методичних підходів і практичних моделей її організації. Методологічну основу становлять аналіз і узагальнення наукових джерел, нормативно-правових документів та концептуальних праць, що дозволило виявити ключові тенденції розвитку профільної школи й технологічної освіти. Показано, що нормативно-концептуальне поле сучасної української освіти створює передумови для розгортання проєктно-технологічної діяльності, проте на рівні практики зберігаються суперечності між задекларованими пріоритетами й реальним станом організації навчального процесу. Уточнено структурну побудову проєктно-технологічної діяльності старшокласників як послідовності взаємопов'язаних етапів (мотиваційно-цільового, інформаційно-аналітичного, конструкторсько-проєктувального, технологічно-виконавського, презентаційно-рефлексивного), що відображають логіку технологічного процесу та забезпечують формування цілісного досвіду технологічної й підприємницької активності. Охарактеризовано методичні підходи, форми й засоби організації такої діяльності у профільній школі, зокрема поєднання модульно-проєктних курсів, індивідуальних та групових проєктів, інтеграції з іншими освітніми галузями та використання цифрових інструментів. Окреслено можливості адаптації моделей проєктної роботи, напрацьованих у базовій та професійній освіті, до умов профільної школи. Зроблено висновок про необхідність подальшої розробки шкільних моделей проєктно-технологічної діяльності для різних профілів навчання й удосконалення методичного забезпечення вчителя.

Ключові слова: профільна середня освіта, технологічна освітня галузь, проєктно-технологічна діяльність, профільне навчання технологій, компетентнісний підхід, методичні підходи, освітні моделі.

Постановка проблеми. Профільна середня освіта в Україні перебуває на етапі глибинної трансформації, зумовленої переходом до компетентнісної парадигми, посиленням цифровізації всіх сфер суспільного життя та зростанням запиту на підготовку випускника, здатного до технологічно грамотної, інноваційної й відповідальної діяльності. В оновленій структурі старшої школи технологічна освітня галузь набуває статусу одного з ключових інструментів реалізації концепції Нової української школи, оскільки саме через неї забезпечується інтеграція теоретичних знань про сучасні технології з практичним досвідом їх застосування, формування здатності до проектування та створення суспільно значущих продуктів, а також професійного самовизначення учнів у сфері технічних, інженерних, дизайнерських та сервісних видів діяльності. У цьому контексті проектно-технологічна діяльність постає не лише як одна з методичних форм організації навчання, а як системоутворюючий компонент профільної технологічної підготовки, що опосередковує перехід від знаннево орієнтованого підходу до діяльнісно-компетентнісної моделі освіти.

Разом із тим аналіз реального стану організації проектно-технологічної діяльності у профільній школі засвідчує наявність низки суперечностей між задекларованими у нормативно-правових документах пріоритетами діяльнісного, проектно орієнтованого навчання і практикою їх упровадження в освітньому процесі. За умови формальної орієнтації на формування технологічної, інженерної, підприємницької й кросгалузевих компетентностей у значній частині закладів загальної середньої освіти зберігаються фрагментарний і епізодичний характер проектної роботи, домінування репродуктивних методів навчання, недостатня інтеграція змісту технологічної підготовки з іншими освітніми галузями, а також обмеженість матеріально-технічної, цифрової й лабораторної інфраструктури. Додатково актуалізуються проблеми недостатньої готовності педагогічних працівників до реалізації проектно-технологічного підходу на профільному рівні, дефіциту науково обґрунтованого й практико орієнтованого методичного забезпечення, а також труднощів узгодження освітніх програм із запитами ринку праці, регіональних спільнот і стратегічними орієнтирами сталого розвитку.

Окрему групу проблем становить концептуально-термінологічна та змістова невизначеність щодо статусу, цілей і функцій проектно-технологічної діяльності саме в контексті профільної середньої освіти. У науковому дискурсі та практиці шкільної технологічної освіти досі не досягнуто належного узгодження щодо того, чи має проектно-технологічна діяльність розглядатися переважно як розширена практико орієнтована складова традиційного трудового навчання, чи як інтегративний, міждисциплінарний і, по суті, системоутворювальний компонент профілю, що об'єднує зміст технологічної, природничо-математичної, мистецької, підприємницької й громадянської освіти. Невирішеними залишаються питання науково обґрунтованого добору змісту проектів для різних профілів навчання, побудови послідовних освітніх траєкторій від базової технологічної підготовки в основній школі до профільної спеціалізації, організації індивідуальної та командної діяльності учнів, залучення зовнішніх стейкхолдерів (місцевих громад, бізнесу, закладів фахової передвищої й вищої освіти) до проектування й оцінювання результатів, а також повноцінного використання сучасних цифрових засобів моделювання, прототипування й візуалізації. Сукупність окреслених суперечностей і невизначеностей зумовлює потребу у цілісному теоретико-методичному обґрунтуванні проектно-технологічної діяльності у системі профільної середньої освіти, уточнення її місця в структурі освітнього процесу, уточненні її функцій, принципів, змістових акцентів і педагогічних умов ефективної реалізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасне розуміння проектно-технологічної діяльності спирається передусім на дослідження, у яких окреслено її теоретичні засади та дидактичні можливості. О. Аніщенко, В. Бербец, Н. Дубова, О. Коберник, Н. Кулалаєва розглядають проектне навчання як інтегративну форму організації освітнього процесу у професійно-технічній освіті, що поєднує загальноосвітню й фахову підготовку та орієнтує учнів на створення реальних продуктів діяльності (Аніщенко, Бербец, Дубова, Коберник, &

Кулалаєва, 2012; Бербец, Дубова, & Коберник, 2003а, 2003б). О. Коберник обґрунтовує проектну технологію як цілісну педагогічну систему, деталізує її історичний розвиток, принципи, етапи й методичні підходи, а також описує моделі профільного технологічного навчання і наукові засади навчання технологій у старшій школі (Коберник, 2012а, 2012б; Коберник, & Терещук, 2008; Коберник, & Терещук, 2013; Коберник, & Ящук, 2013;).

Змістові й структурні аспекти профільної середньої освіти, у тому числі технологічного профілю, висвітлюють Г. Васьківська, В. Кизенко, А. Тарара, В. Вдовченко, Т. Мачача, В. Туташинський. Г. Васьківська та колектив авторів пропонують теоретико-методологічні підходи до формування змісту профільного навчання як цілісної системи (Васьківська, 2018). В. Кизенко аналізує варіативний компонент змісту освіти й можливості його використання для індивідуалізації та профілізації навчання (Кизенко, 2018). А. Тарара, В. Вдовченко, Т. Мачача, В. Туташинський розробляють концепцію проектування змісту профільного навчання технологій, а Т. Мачача окремо досліджує особливості профільної технологічної освіти в країнах Європейського Союзу та методологію проектування змісту технологічної освіти (Тарара, Вдовченко, Мачача, & Туташинський, 2017; Мачача, 2015, 2016).

Нормативно-концептуальні засади профільної школи й компетентнісної парадигми окреслені у Концепції профільного навчання, Законі України «Про освіту» та сучасних узагальнювальних працях, присвячених викликам і шляхам реалізації профільної середньої освіти (Концепція профільного навчання в старшій школі, 2010; *Про освіту*, 2017; Ляшенко, Засєкіна, Мальований, Литвинова, & Малиношевська, 2024). У ширшому контексті проектно-технологічна діяльність аналізується В. Кулішовим і колективом В. Радкевич, Л. Пуховської як засіб формування професійних компетентностей у системі професійної освіти (Кулішов, 2023; Радкевич та ін., 2020), а С. Кондратюк та Ю. Кулінка конкретизують вимоги до реалізації технологічної освітньої галузі в умовах НУШ і методики профільного навчання (Кондратюк, 2022; Кулінка, 2020). Узагальнюючи, можна констатувати, що попри достатню опрацьованість теорії проектно-технологічної діяльності та змісту профільного навчання, специфіка організації проектно-технологічної діяльності саме у профільній середній школі в контексті НУШ залишається розкритою неповною мірою.

Матеріали та методи. Матеріалами дослідження слугували наукові й навчально-методичні праці з проблематики проектного навчання, проектно-технологічної діяльності та профільного технологічного навчання, а також нормативні документи, що регламентують профільну середню освіту. Роботу виконано як теоретико-аналітичне дослідження у чотири етапи: добір і систематизація джерел за тематичними критеріями; аналітичне виокремлення ключових дефініцій, етапів і характеристик проектно-технологічної діяльності; порівняння підходів різних авторів і нормативних вимог; узагальнення результатів у вигляді структурно-логічного опису організації проектно-технологічної діяльності у профільній школі. Використано системно-структурний і порівняльний аналіз, контент-аналіз нормативних документів, узагальнення та класифікацію.

Мета статті – теоретично обґрунтувати сутність проектно-технологічної діяльності у профільній середній освіті та визначити методичні підходи й педагогічні умови її ефективної організації.

Виклад основного матеріалу. Проектно-технологічна діяльність у шкільній технологічній освіті розглядається сучасними дослідниками як інтегрований вид навчально-пізнавальної й практичної активності учнів, у межах якої відбувається цілеспрямоване проектування, виготовлення та презентація матеріальних або нематеріальних продуктів, що мають особистісну й соціальну значущість. О. Аніщенко, В. Бербец, Н. Дубова, О. Коберник, Н. Кулалаєва трактують проектне навчання як цілісну дидактичну систему, у якій поєднуються проблемність, самостійність, практична спрямованість і соціальна зумовленість навчальних завдань, а проект виступає одиницею організації освітнього процесу, що інтегрує знання, уміння, досвід творчої діяльності та рефлексії (Аніщенко, Бербец, Дубова, Коберник, & Кулалаєва, 2012). У межах трудової та технологічної освіти В. Бербец, Н. Дубова, О. Коберник розкривають проектно-технологічну діяльність як послідовність етапів – від

виявлення потреб і формулювання ідеї до конструкторсько-технологічного опрацювання виробу, організації його виготовлення й захисту – підкреслюючи єдність когнітивного, операційного й ціннісно-рефлексивного компонентів (Бербец, Дубова, & Коберник, 2003b).

Коберник О., аналізуючи проєктну технологію у широкому педагогічному контексті, визначає її як систему організації навчання, у якій домінують діяльнісні, особистісно орієнтовані та компетентнісні засади, а навчальний зміст структурується навколо комплексних практико-прикладних завдань, що потребують міжпредметної інтеграції та самостійного вибору рішень учнями (Коберник, 2012b). У науковій статті вчений акцентує на потенціалі проєктної технології для формування ключових і предметних компетентностей, зокрема, технологічної, підприємницької та інформаційно-цифрової, що набуває особливої ваги в умовах профілізації старшої школи (Коберник, 2012a). Теоретико-понятійні засади навчання технологій, розроблені О. Коберником і С. Ящук, дозволяють розглядати проєктно-технологічну діяльність як центральний механізм реалізації змісту технологічної освіти, адже саме у ній у концентрованій формі проявляються знаннєвий, діяльнісний та аксіологічний компоненти навчального предмета «Технології» (Коберник, & Ящук, 2013).

У більш широкому методологічному вимірі проєктно-технологічна діяльність корелює з підходами до проєктування змісту технологічної освіти. Т. Мачача обґрунтовує доцільність поєднання компетентнісного, діяльнісного та інтегративного підходів, згідно з якими зміст технологічної підготовки має будуватися не навколо ізольованих операцій чи окремих ремісничих умінь, а навколо цілісних технологічних процесів і життєвих ситуацій, що розв’язуються учнями у проєктній формі (Мачача, 2016). У такому розумінні проєктно-технологічна діяльність постає як базова форма реалізації місії шкільної технологічної освіти – забезпечення переходу від засвоєння фрагментарних знань про техніку й технології до осмисленого конструювання власних освітніх і професійних траєкторій у технократизованому суспільстві.

Теоретичні уявлення про проєктно-технологічну діяльність у шкільній освіті знаходять конкретизацію у нормативно-концептуальному полі, у межах якого функціонує профільна середня школа. Нормативні засади цієї ланки визначаються, передусім, чинним освітнім законодавством і концептуальними документами, у яких закріплено компетентнісну парадигму, профілізацію старшої школи та орієнтацію на індивідуальні освітні траєкторії. Закон України «Про освіту» фіксує профільну середню освіту як окремий рівень повної загальної середньої освіти, покликаний забезпечити поглиблене вивчення окремих освітніх галузей, формування здатності до свідомого професійного самовизначення й подальшого навчання, а також розширює автономію закладів освіти у виборі й конструюванні освітніх програм, що створює можливості для варіативного впровадження проєктно орієнтованих форм навчання (*Про освіту*, 2017). У Концепції профільного навчання у старшій школі окреслено цілі й принципи профілізації, модель організації профільної школи, структуру освітніх планів і співвідношення інваріантної та варіативної складових, що задає рамкові вимоги до побудови змісту профільних технологічних курсів і досягнення практико орієнтованих результатів навчання (Концепція профільного навчання в старшій школі, 2010).

Сучасний етап розбудови профільної середньої освіти деталізується в аналітичних і методологічних працях, у яких систематизуються ключові виклики й окреслюються можливі моделі реформування. У збірнику матеріалів під редакцією О. Ляшенка, Т. Засекіної, Ю. Мальованого, С. Литвинової, А. Малиношевської узагальнено проблеми впровадження профільної школи, зокрема потребу в міжгалузевій інтеграції, розбудові гнучких навчальних планів, орієнтованих на індивідуальні освітні траєкторії, та переорієнтації навчання на діялісно-компетентнісний результат (Ляшенко, Засекіна, Мальований, Литвинова, & Малиношевська, 2024). На рівні змістового наповнення профільної освіти Г. Васьківська розглядає формування змісту профільного навчання як цілісний процес, що спирається на поєднання інваріантної обов’язкової компоненти та варіативних модулів, зорієнтованих на освітні потреби учнів і регіональний контекст; такий підхід безпосередньо корелює з

можливостями організації проектно-технологічної діяльності як простору індивідуалізації й диференціації навчання (Васьківська, 2018).

Змістові параметри профільної школи додатково конкретизуються через дослідження варіативного компонента та галузевих освітніх політик. В. Кизенко обґрунтовує варіативний компонент змісту освіти в основній і старшій школі як механізм гнучкої профілізації, що дає змогу поєднувати інтереси учнів, потреби ринку праці й ресурсні можливості закладу освіти за рахунок курсів за вибором, спецкурсів і модульних програм, у тому числі технологічного спрямування (Кизенко, 2018). У контексті реалізації концепції Нової української школи С. Кондратюк аналізує втілення технологічної освітньої галузі в базовій середній освіті, підкреслюючи її роль у формуванні технологічної, підприємницької та інформаційно-цифрової компетентностей, а також акцентуючи на необхідності наступності між базовим і профільним рівнями на основі діяльнісних, зокрема проектних, форм організації навчання (Кондратюк, 2022). У сукупності зазначені нормативні й концептуальні орієнтири задають рамку, у межах якої технологічна освітня галузь у профільній школі має розглядатися не як допоміжний чи суто прикладний компонент, а як ключова платформа для розгортання проектно-технологічної діяльності старшокласників, що, у свою чергу, актуалізує потребу в чіткому окресленні її структури та змістових характеристик в освітньому процесі.

Структурні та змістові характеристики проектно-технологічної діяльності старшокласників визначаються поєднанням логіки технологічного процесу, вікових можливостей учнів та вимог профільних освітніх програм. У межах профільного навчання технологій доцільно розглядати таку діяльність як організацію цілісного проекту, у структурі якого послідовно виокремлюються мотиваційно-цільовий, інформаційно-аналітичний, конструкторсько-проектувальний, технологічно-виконавський та презентаційно-рефлексивний етапи. В. Бербец, Н. Дубова, О. Коберник, аналізуючи організацію проектно-технологічної роботи учнів на уроках обслуговуючої праці, показують, що кожен із цих етапів має власний зміст: від виявлення потреб і формулювання проектного завдання до розроблення конструкції, добору матеріалів і технологій, виконання операцій та публічного захисту отриманого результату, причому саме поетапність забезпечує послідовне ускладнення як інтелектуальних, так і практичних дій старшокласників (Бербец, Дубова, & Коберник, 2003а).

Зміст проектно-технологічної діяльності у профільних курсах технологій доцільно структурувати як систему навчальних проектів, що відображають ключові змістові лінії галузі: технологічні процеси, матеріалознавство й дизайн, економічні та екологічні аспекти виробництва, основи безпеки та підприємництва. У колективній монографії, присвяченій проектуванню змісту профільного навчання технологій, запропоновано розглядати такі проекти як «змістові ядра» модулів, у межах яких поєднуються теоретичні знання, лабораторно-практичні роботи, творчі завдання та елементи виробничих ситуацій, що створює умови для формування цілісного досвіду технологічної діяльності старшокласників (Тарара, Вдовченко, Мачача, & Туташинський, 2017). На рівні організації профільних курсів Ю. Кулінка підкреслює, що проектно-технологічна діяльність повинна бути інтегрованою у структуру змістових модулів як обов'язковий компонент, а не факультативне «доповнення», із чітко окресленими очікуваними результатами навчання та критеріями оцінювання, які відображають досягнення учнями предметних і ключових компетентностей (Кулінка, 2020). У такому баченні структура й зміст проектно-технологічної діяльності виступають основою для добору відповідних методичних підходів, форм і засобів її організації в освітньому процесі профільної школи.

Методичне забезпечення проектно-технологічної діяльності у профільній середній освіті вибудовується на поєднанні компетентнісного, діяльнісного, інтегративного та особистісно орієнтованого підходів, що зумовлює необхідність цілісного проектування як змісту, так і процесу навчання. О. Коберник і А. Терещук розглядають профільне технологічне навчання як систему, у якій провідну роль відіграють навчальні проекти, модульно-проектні курси та комбінування індивідуальних і групових форм роботи; при

цьому наголошується на важливості проблемності, самостійності учнів, поетапної рефлексії та чіткої фіксації очікуваних результатів у вигляді компетентностей (Коберник, & Терещук, 2013). У полі інноваційних педагогічних технологій проектно-технологічний підхід трактується як базовий механізм оновлення трудового й технологічного навчання, що органічно поєднує інтерактивні методи, використання цифрових засобів, групову взаємодію та елементи дослідницької діяльності (Коберник, & Терещук, 2008). Узгодження таких методичних підходів із міжнародними тенденціями, зокрема з орієнтацією на STEM/STEAM-освіту, дизайн-орієнтоване та проектне навчання, підтверджується порівняльно-педагогічним аналізом профільної технологічної освіти країн Європейського Союзу, де проекти розглядаються як ключова форма інтеграції теоретичного й практичного компонентів та взаємодії школи з позашкільними партнерами (Мачача, 2015).

Практика впровадження проектно-технологічної діяльності демонструє, що ефективні моделі зазвичай поєднують курсові, модульні та наскрізні проекти, пов'язані з реальними освітніми й соціальними запитами. В. Кулішов, аналізуючи проектно-технологічну діяльність у закладах професійної освіти, описує модель електронного навчального курсу, у якій проекти виступають «каркасом» освітньої програми, а навчальний процес організовано як послідовність практико орієнтованих завдань із чітко окресленими критеріями оцінювання, залученням наставників і використанням цифрових платформ, що може бути адаптовано до умов профільної школи (Кулішов, 2023). У практичному посібнику під керівництвом В. Радкевич проектна діяльність розглядається як інструмент формування професійних і ключових компетентностей, причому наголошується на важливості зв'язку проектів із реальними виробничими ситуаціями, співпраці з роботодавцями та поєднання аудиторної і позааудиторної роботи учнів (Радкевич та ін., 2020). Перенесення зазначених підходів у профільну середню освіту створює підґрунтя для розроблення шкільних моделей проектно-технологічної діяльності, у яких старшокласники працюють над реальними або наближеними до реальних замовленнями, презентують результати широкому колу стейкхолдерів і вибудовують індивідуальні освітньо-професійні траєкторії.

Висновки. Узагальнення проведеного теоретичного аналізу дає підстави стверджувати, що проектно-технологічна діяльність є системоутворювальним компонентом профільної середньої освіти, який забезпечує перехід від знанневої до діяльнісно-компетентної моделі підготовки старшокласників. Нормативно-концептуальне поле сучасної української школи створює сприятливі умови для розгортання такої діяльності, однак потребує послідовного наповнення її реальними механізмами міжгалузевої інтеграції, індивідуалізації та профілізації навчання. Структура й зміст проектно-технологічної діяльності мають вибудовуватися як система взаємопов'язаних етапів і навчальних проектів, що відображають ключові змістові лінії технологічної освітньої галузі та забезпечують формування цілісного досвіду технологічної, підприємницької й творчої активності учнів. Ефективна організація цієї діяльності передбачає узгоджене застосування компетентнісного, діяльнісного, інтегративного та особистісно орієнтованого підходів, поєднання традиційних і інноваційних форм та засобів навчання, а також опору на моделі, перевірені практикою базової й професійної освіти. Перспективи подальших досліджень вбачаються у розробленні й апробації конкретних шкільних моделей проектно-технологічної діяльності для різних профілів навчання, удосконаленні методичного забезпечення вчителя та створенні інструментів оцінювання результатів проектної роботи старшокласників.

ЛІТЕРАТУРА

- Аніщенко, О. В., Бербец, В. В., Дубова, Н. В., Коберник, О. М., & Кулалаєва, Н. В. (2012). *Теорія і практика проектного навчання у професійно-технічних навчальних закладах*. Київ: Педагогічна преса.
- Бербец, В. В., Дубова, Н. В., & Коберник, О. М. (2003а). *Методика організації проектно-технологічної діяльності учнів на уроках обслуговуючої праці*. Умань: Науковий світ.
- Бербец, В. В., Дубова, Н. В., & Коберник, О. М. (2003б). *Проектно-технологічна діяльність учнів на уроках трудового навчання: теорія і методика*. Умань: Науковий світ.

- Васьківська, Г. О. (Ред.), Кизенко, В. І., Косянчук, С. В., & Барановська, О. В. (2018). *Формування змісту профільного навчання: теоретико-методологічний аспект*: колективна монографія. Київ: Конві Прінт. Взято з https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/713853/1/Monograf_2018%20didactics.pdf
- Кизенко, В. І. (2018). *Варіативний компонент змісту освіти в основній і старшій школі: теорія і практика*: монографія. Київ: Видавничий дім «Слово». Взято з https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/718606/1/KVI_2018mon.pdf
- Коберник, О. М. (2012а). Проектна технологія: можливості застосування в освіті. *Педагогіка вищої та середньої школи*, 36, 147-151. Взято з http://nbuv.gov.ua/UJRN/PVSSh_2012_36_4
- Коберник, О. М. (2012b). *Проектна технологія: теорія, історія, практика*: монографія. Умань: ПП Жовтий О. О.
- Коберник, О. М., & Терещук, А. І. (2013). *Теорія і методика профільного технологічного навчання учнів в старшій школі*. Умань: ФОП Жовтий О. О.
- Коберник, О. М., & Терещук, Г. В. (2008). *Інноваційні педагогічні технології у трудовому навчанні*. Умань: СПД Жовтий.
- Коберник, О. М., & Ящук, С. М. (2013). *Наукові засади теорії та методики навчання технологій*. Умань: ФОП Жовтий О. О.
- Кондратюк, С. Ю. (2022). *НУШ в базовій середній освіті: технологічна освітня галузь*: метод. посіб. Черкаси: КНЗ «ЧОПОПП ЧОР». Взято з <http://library.ippro.com.ua/attachments/article/604pdf>
- Концепція профільного навчання в старшій школі. (2010). Міністерство освіти і науки України. Наказ № 806. *Директор школи*, 1, 22-26.
- Кулінка, Ю. С. (2020). *Методика профільного навчання: навчально-методичний комплекс*. Кривий Ріг: КДПУ. DOI: <https://doi.org/10.31812/123456789/5890>
- Кулішов, В. С. (2023). *Проектно-технологічна діяльність в освітньому середовищі закладу професійної освіти*. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України. Взято з <https://binpo.com.ua/wp-content/uploads/2023/10/pdf>
- Ляшенко, О. І., Засекіна, Т. М., Мальований, Ю. І., Литвинова, С. Г., & Малиношевська, А. В. (Ред.). (2024). *Профільна середня освіта: виклики і шляхи реалізації*: зб. матеріалів метод. семінару. Київ: Видавничий дім «Освіта». Взято з <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/740085/1/v5.pdf>
- Мачача, Т. С. (2015). Особливості профільної технологічної освіти в країнах Європейського Союзу. *Наукові записки [Національного педагогічного університету імені Михайла Драгоманова]*. Серія: Педагогічні та історичні науки, 124, 137-144.
- Мачача, Т. С. (2016). Теоретико-методологічні засади проектування змісту технологічної освіти. *Український педагогічний журнал*, 3, 105-114. Взято з <https://uej.undip.org.ua/index.php/journal/article/view/193>
- Про освіту* (2017). Закон України № 2145-VIII. Взято з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
- Радкевич, В. О., Бородієнко, О. В., Пуховська, Л. П., Самойленко, О. А., Радкевич, О. П., & Базелюк, Н. В. (2020). *Проектна діяльність у системі професійної (професійно-технічної) освіти*: практ. посіб. Житомир: Полісся. Взято з <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/724042/1/pdf>
- Тарара, А. М., Вдовченко, В. В., Мачача, Т. С., & Туташинський, В. І. (2017). *Проектування змісту профільного навчання технологій у старшій школі*: колективна монографія. Київ: Педагогічна думка. Взято з https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/712425/1/monografiya-2015_2017-gr.pdf

REFERENCES

- Anishchenko, O. V., Berbets, V. V., Dubova, N. V., Kobernyk, O. M., & Kulalaieva, N. V. (2012). *Teoriia i praktyka proiektnoho navchannia u profesiino-tekhnichnykh navchalnykh zakladakh* [Theory and practice of project training in vocational schools]. Kyiv: Pedagogichna presa [in Ukrainian].

- Berbets, V. V., Dubova, N. V., & Kobernyk, O. M. (2003a). *Metodyka orhanizatsii proiektno-tekhnolohichnoi diialnosti uchniv na urokakh obsluhovuiuchoi pratsi* [Methods of organizing project and technological activities of students in the lessons of service labor]. Uman: Naukovyi svit [in Ukrainian].
- Berbets, V. V., Dubova, N. V., & Kobernyk, O. M. (2003b). *Proiektno-tekhnolohichna diialnist uchniv na urokakh trudovoho navchannia: teoriia i metodyka* [Project and technological activities of students in the lessons of labor training: theory and methodology]. Uman: Naukovyi svit [in Ukrainian].
- Kobernyk, O. M. (2012a). Proiektna tekhnolohiia: mozhlyvosti zastosuvannia v osviti [Project technology: opportunities for application in education]. *Pedahohika vyshchoi ta serednoi shkoly* [Higher and Secondary School Pedagogy], 36, 147-151. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/PVSSh_2012_36_4 [in Ukrainian].
- Kobernyk, O. M. (2012b). *Proiektna tekhnolohiia: teoriia, istoriia, praktyka* [Project technology: theory, history, practice]: monohrafiia. Uman: PP Zhovtyi O. O. [in Ukrainian].
- Kobernyk, O. M., & Tereshchuk, A. I. (2013). *Teoriia i metodyka profilnoho tekhnolohichnoho navchannia uchniv v starshii shkoli* [Theory and methodology of specialized technological training of students in high school]. Uman: FOP Zhovtyi O. O. [in Ukrainian].
- Kobernyk, O. M., & Tereshchuk, H. V. (2008). *Innovatsiini pedahohichni tekhnolohii u trudovomu navchanni* [Innovative pedagogical technologies in labor training]. Uman: SPD Zhovtyi. [in Ukrainian].
- Kobernyk, O. M., & Yashchuk, S. M. (2013). *Naukovi zasady teorii ta metodyky navchannia tekhnolohii* [Scientific foundations of the theory and methods of teaching technology]. Uman: FOP Zhovtyi O. O. [in Ukrainian].
- Kondratiuk, S. Yu. (2022). *NUSh v bazovii serednii osviti: tekhnolohichna osvitalia haluz* [NUS in basic secondary education: technological educational industry]: metod. posib. Cherkasy: KNZ "ChOIPOPP ChOR". Retrieved from <http://library.ippro.com.ua/attachments/article/604pdf> [in Ukrainian].
- Kontsepsiia profilnoho navchannia v starshii shkoli [The concept of specialized education in high school]. (2010). Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. Nakaz No 806. *Dyrektor shkoly* [School principal], 1, 22-26 [in Ukrainian].
- Kulinka, Yu. S. (2020). *Metodyka profilnoho navchannia: navchalno-metodychnyi kompleks* [Methodology of specialized training: educational and methodological complex]. Kryvyi Rih: KDPU. DOI: <https://doi.org/10.31812/123456789/5890> [in Ukrainian].
- Kulishov, V. S. (2023). *Proiektno-tekhnolohichna diialnist v osvitnomu seredovyschi zakladu profesiinoi osvity* [Project and technological activity in the educational environment of the institution of vocational education]. Bila Tserkva: BINPO DZVO "UMO" NAPN Ukrainy. Retrieved from <https://binpo.com.ua/wp-content/uploads/2023/10/pdf> [in Ukrainian].
- Kyzenko, V. I. (2018). *Variatyvnyi komponent zmistu osvity v osnovnii i starshii shkoli: teoriia i praktyka* [Variable component of the content of education in primary and high school: theory and practice]: monohrafiia. Kyiv: Vydavnychi dim "Slovo". Retrieved from https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/718606/1/KVI_2018mon.pdf [in Ukrainian].
- Liashenko, O. I., Zasiakina, T. M., Malovanyi, Yu. I., Lytvynova, S. H., & Malynoshevska, A. V. (Eds.). (2024). *Profilna serednia osvita: vyklyky i shliakhy realizatsii* [Specialized secondary education: challenges and ways of implementation]: zb. materialiv metod. seminaru. Kyiv: Vydavnychi dim "Osvita". Retrieved from <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/740085/1/v5.pdf> [in Ukrainian].
- Machacha, T. S. (2015). Osoblyvosti profilnoi tekhnolohichnoi osvity v krainakh Yevropeiskoho Soiuzu [Features of specialized technological education in the countries of the European Union]. *Naukovi zapysky [Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Mykhaila Drahomanova]. Serii: Pedahohichni ta istorychni nauky* [Scientific notes [of the National Pedagogical University named after Mikhail Drahomanov]. Series: Pedagogical and historical sciences], 124, 137-144 [in Ukrainian].

- Machacha, T. S. (2016). Teoretyko-metodolohichni zasady proiektuvannia zmistu tekhnolohichnoi osvity [Theoretical and methodological principles of designing the content of technological education]. *Ukrainskyi pedahohichnyi zhurnal* [Ukrainian Pedagogical Journal], 3, 105-114. Retrieved from <https://uej.undip.org.ua/index.php/journal/article/view/193> [in Ukrainian].
- Pro osvitu* [On Education] (2017). Zakon Ukrainy No 2145-VIII. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> [in Ukrainian].
- Radkevych, V. O., Borodiienko, O. V., Pukhovska, L. P., Samoilenko, O. A., Radkevych, O. P., & Bazeliuk, N. V. (2020). *Proiektna diialnist u systemi profesiinoi (profesiino-tekhnichnoi) osvity* [Project activity in the system of professional (vocational) education]: prakt. posib. Zhytomyr: Polissia. Retrieved from <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/724042/1/pdf> [in Ukrainian].
- Tarara, A. M., Vdovchenko, V. V., Machacha, T. S., & Tutashynskyi, V. I. (2017). *Proiektuvannia zmistu profilnoho navchannia tekhnolohii u starshii shkoli* [Designing the content of specialized technology training in high school]: kolektyvna monohrafiia. Kyiv: Pedahohichna dumka. Retrieved from https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/712425/1/monografiya-2015_2017-rr.pdf [in Ukrainian].
- Vaskivska, H. O. (Ed.), Kyzenko, V. I., Kosianchuk, S. V., & Baranovska, O. V. (2018). *Formuvannia zmistu profilnoho navchannia: teoretyko-metodolohichni aspekt* [Formation of the content of specialized training: theoretical and methodological aspect]: kolektyvna monohrafiia. Kyiv: Konvi Print. Retrieved from https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/713853/1/Monograf_2018%20didactics.pdf [in Ukrainian].

DESIGN AND TECHNOLOGY ACTIVITIES IN SPECIALIZED SECONDARY EDUCATION

Valentyna Tytarenko,

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Professor in the Department of Theory and Methods of Technological Education;
Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University;

Natalia Nahorna,

Candidate of Pedagogical Sciences,
Assistant Professor in the Department of Theory and Methods of Technological Education;
Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University;

Oleksii Debre,

Ph.D., Assistant at the Department of Theory and Methods of Technological Education;
Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University

This article examines project-based and technology-oriented activities as a foundational component of specialized secondary education, facilitating the transition from a knowledge-oriented learning model to an activity and competency-based approach to the education of high school students. The relevance of the study is substantiated in the context of implementing the competency-based paradigm, the specialization of upper secondary schools, and the strengthening of the role of the technological education sector as a space for the professional self-determination of students. The aim of the study is to theoretically clarify the essence of project-based technological activities in specialized secondary education, determine its place in the structure of specialized technological education, and outline methodological approaches and practical models for its organization. The methodological basis consists of the analysis and synthesis of scientific sources, regulatory and legal documents, and conceptual works, which made it possible to identify key trends in the development of specialized schools and technological education. It has been shown that the regulatory and conceptual framework of modern Ukrainian education creates the conditions for the development of project-based and technology-oriented activities; however, in practice, there remain contradictions between the declared priorities and the actual state of the

educational process. The structural framework of project-based and technological activities for high school students has been clarified as a sequence of interconnected stages (motivational-goal-setting, information-analytical, design-planning, technological-execution, and presentation-reflective), which reflect the logic of the technological process and ensure the formation of a holistic experience of technological and entrepreneurial activity. The paper describes methodological approaches, forms, and means of organizing such activities in a specialized school, including the combination of modular and project-based courses, individual and group projects, integration with other educational disciplines, and the use of digital tools. The possibilities for adapting project-based work models, developed in basic and vocational education, to the conditions of a specialized school are outlined. A conclusion is drawn regarding the need for further development of school models of project-based and technological activities for various educational profiles and the improvement of methodological support for teachers.

Keywords: *specialized secondary education, technology education field, project-based and technology-oriented activities, specialized technology education, competency-based approach, methodological approaches, educational models.*

Надійшла до редакції 04.02.2026 р.